

FRANQUESA, Ester (2008)
La terminologia. Un mirall del món
Barcelona: Editorial UOC, 244 p.
ISBN: 978-84-9788-716-8

Per als estudiosos i els professionals de la terminologia l'aparició d'un llibre de caràcter divulgatiu sobre la matèria té un interès especial. A més de l'aportació que ha de representar per al debat sobre tantes qüestions obertes, ens informa de com es dona a conèixer el món de la terminologia a un públic més ampli.

L'autora té llarga experiència a elaborar i organitzar treballs de terminologia, així com a gestionar les relacions entre les institucions creades per a potenciar el paper i la utilitat de la terminologia, la qual cosa garanteix un bon balanç en els continguts que fan referència a aplicació i, en general, a l'activitat professional relacionada amb aquesta disciplina.

El llibre que ens ocupa ofereix, en cinc capítols, una visió global i detallada alhora de la terminologia, que va des de les qüestions de base que li donen cos com a disciplina fins als detalls organitzatius de les activitats i les pràctiques inherents a la matèria, passant pels múltiples recursos de què disposa.

Encara que teoria i pràctica no s'hi presenten nítidament separades, el llibre té una primera part que tracta principalment qüestions teòriques i una de segona, més pràctica, que explica el treball terminològic, qui el fa, quines institucions el promouen i l'emparen, com s'organitza i quines fases l'articulen. Al final hi ha un glossari i una relació de referències bibliogràfiques.

El capítol I presenta, entre altres qüestions rellevants, els textos especialitzats i el vocabulari especialitzat com a concreció de la variació funcional de les llengües; i també el discurs científic i la divulgació de la ciència, amb dades d'adreces web que en forneixen informació. També s'hi explica el paper de les noves tecnologies en el manteniment de les llengües i el tractament i la manipulació en general de les unitats lingüístiques, així com el paper que té la traducció especialitzada en la creació i la difusió de la terminologia.

El capítol II tracta sobre les bases de la terminologia: coneixement, concepte i terme (forma i contingut). I ho fa mitjançant idees sobre el progrés de la ciència i la tècnica, i dedicant apartats a definir, descriure i classificar aquestes unitats fonamentals, sense oblidar referències a la vida real dels termes, com les dels processos de formació i la variació; i amb un apunt final molt suggeridor sobre la terminologia corporativa.

El capítol III descriu, en un primer apartat, les principals teories explicatives de la terminologia, aporta dades sobre alguns manuals d'interès per als que s'inicien en la disciplina i en la pràctica, i adreces web de revistes i butlletins sobre la matèria. Així es tanca la part més teòrica del llibre; de manera que la resta del capítol tracta qüestions pràctiques: exposa la situació de la terminologia amb relació a la situació social de les llengües i descriu les polítiques terminològiques, especialment les de normalització. S'hi explica àmpliament el cas de la llengua catalana i el paper normalitzador del Centre de Terminologia TERMCAT, i s'hi inclou també una relació dels centres de terminologia d'arreu del món. Clou el capítol un apartat en què es descriu la dedicació professional a la terminologia.

Els dos últims capítols, la part més compacta i cohesionada del llibre, tracten de la metodologia. S'hi expliquen d'entrada els tipus de treball terminològic, els objectius que els justifiquen, les normes que els orienten i la varietat de productes que en resulten. Però la descripció més minuciosa es dedica al «projecte» en terminologia, des de les etapes inicials de preparació i els acords previs fins a les finals de publicació, difusió o actualització, passant per les que constitueixen el nucli del treball. Aquí l'autora mostra tot el cabal de la seva experiència professional i il·lustra les descripcions dels processos amb llistes de bases de dades, útils en la fase de recollida d'informació; amb referències de

corpus monolingües i paral·lels, útils en el buidatge; amb bateries d'exemples que il·lustren els criteris de reconeixement de termes, etc.

Vista de manera global, i com dèiem a l'inici d'aquest comentari, aquesta obra és alhora teòrica i pràctica, malgrat la separació nominal dels capítols; i ara hi afegim que això és així, però que es decanta més del que podríem esperar cap als enfocaments pràctics. Una mostra significativa d'aquest biaix pràctic és el fet que en el «Glossari» el concepte *àrea temàtica* es defineixi com «Indicació del domini al qual s'ha assignat una fitxa...». D'altra banda, en apartats teòrics trobem sovint referències al treball terminogràfic, a l'adequació de les denominacions o a l'activitat normalitzadora en general. Un exemple breu, però clar, d'això, el trobem al començament del capítol II, un capítol netament teòric; aquí, sota el títol «Les formes i els conceptes són un tot», hi trobem com a inici la frase: «Les llengües articulen els coneixements i els fan accessibles a través de les paraules i les expressions que les conformen, tant si són encertades com poc afortunades» (les cursives són nostres).

Aquest biaix juntament amb una certa deriva en l'ordenació de temes i idees i algunes reiteracions fan que, en la primera part teòrica, s'hi trobi a faltar el fil conductor i l'esperit sintètic propi d'un manual, que aclariria i provocaria la reflexió i la consegüent comprensió nítida del conjunt i els detalls. Un dels detalls importants és, concretament, el concepte de *terme*, i el correlatiu *terminologia*, que el llibre presenta i aplica; i que mereix un comentari, encara que sigui breu.

Ens volem referir al fet que en els apartats teòrics apareix «terme» en relació directa, com pertoca, amb l'activitat científica, tècnica i d'àmbits especialitzats en general; però al llarg de l'obra aquesta relació direc-

ta es desdibuixa. S'hi fa una distinció (p. 59) respecte a «les paraules que no tenen una correspondència amb conceptes propis d'una especialitat», que queda limitada als casos de «els pronoms, les formes adverbials de temps o espai, les formes gramaticals, els connectors, els marcadors textuais o els noms propis, per ells mateixos», sense esment del lèxic comú. A més, hi ha un tractament de la neologia sense referències a l'especialització, i s'hi esmenta la premsa generalista com a recurs per a la terminologia. I moltes cites i introduccions teòriques dels apartats parlen del llenguatge comú, com en el cas del «2.5. Les adquisicions de vocabulari», de manera que, si de cas, l'aplicació al llenguatge especialitzat i la terminologia s'ha d'inferir, i els exemples no hi ajuden.

Pel que fa a la inclusió d'un glossari, resulta especialment adequada tractant-se d'una obra de caràcter divulgatiu. És un glossari de cinquanta-sis entrades, amb definicions, quaranta-cinc de les quals (trenta-tres de literals) són pràcticament coincidents amb les que ofereix el portal Cercaterm del TERMCAT per a aquest àmbit lingüístic. Per això, sorprèn que en el paràgraf de presentació s'afirmi que «en cap cas pretén presentar unes definicions estandarditzades ni comunes a les diverses organitzacions que les poden utilitzar».

Per acabar, hem de dir que les virtuts d'aquest llibre, que en té, queden en part amagades a causa d'alguns errors gramaticals, de cohesió, de picatge, etc., que conté, i que amb una revisió atenta s'haurien pogut evitar.

JAUME MARTÍ
SCATERM